

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗАКАРПАТТЯ

Завдяки стрімким темпам росту на початку 21 століття туристична галузь стала однією із найбільш потужних галузей світової економіки. Саме туризм часто є каталізатором, що стимулює як активний розвиток окремих галузей економіки, так і соціально-економічний розвиток окремих країн. Усе це свідчить про те, що в туристичній галузі, завдяки її значному впливу на економічний розвиток туристичної інфраструктури в цілому не відповідає якісним параметрам, а туристичні послуги у більшості секторів туристичної індустрії - вимогам щодо якості обслуговування. Як наслідок, сфера туризму не забезпечує повноцінного виконання економічних, соціальних і гуманітарних функцій, зокрема, підвищення якості життя населення; формування гармонійно розвиненої особистості; збереження довкілля та культурної спадщини; наповнення бюджетів, створення робочих місць. Тому дослідження цієї галузі набуває актуальності особливо для Закарпатської області, яка з року в рік стає все більш привабливою для туризму.

Мета дослідження – вивчення туристичної галузі Закарпаття.

Завдання:

- ✓ Дізнатися з чим пов'язана унікальність туризму Закарпаття в порівнянні з іншими областями;
- ✓ Визначити основні складові туристичного Закарпаття і їх важливість для розвитку області;
- ✓ Узагальнити основні потреби, рівень задоволеності та способи отримання інформації про відпочинок туристами у області.

В травні 2016 року було проведено анкетне опитування - експрес-опитування, яке було разовим, не глибоким зрізом громадської думки, в даному випадку туристів та відвідувачів Закарпатської області (n=179).

Основні висновки по дослідженню:

Більша частина опитаних туристів відвідали Закарпаття вперше цього року та взагалі вперше в своєму житті. Найчастіше туристи обирають для поїздок до Закарпаття весну та літо, трохи менше зиму, а туристи, які обирають осінь не були опитані, оскільки дослідження проводилось весною. Якщо говорити про організацію відпочинку на Закарпатті туристами, то більша частина туристів (39%) самостійно зініціювала приїзд до Закарпаття, хоча вагомим є і показник родини (26%) та родичів, друзів із регіону (21%) як ініціаторів поїздки. Переважна більшість опитаних стверджувала, що відвідування Закарпаття є організованим відпочинком (або за задалегідь сплаченою путівкою – 24,6%, організованою групою туристів - 22,9 %, за попередньою домовленістю з родичами, друзями – 17,3%, за попереднім замовленням проживання – 16,2).

Щодо поінформованості туристів про можливість відпочити на Закарпатті, то інформацію туристи отримують з Інтернету (41%) та через соціальні зв'язки (37%). Низькими є показники отримання туристичної інформації з газет, журналів та від туристичних фірм - по 3%. А обирають туристи переважно екскурсійний, сімейний та активний відпочинок, а також велнес, фестивальний та дегустаційний відпочинок.

Щороку Закарпаття відвідує багато туристів і кожен з них реалізує власну мету. Найбільше туристи відають перевагу екскурсійному, активному та сімейному відпочинку на Закарпатті. А найперспективнішим видом туризму для розвитку в Закарпатті, туристами було визначено екскурсійний, рекреаційний та екстрім-туризм. Найменш перспективними у розвитку виявились діловий та релігійний туризм.

Серед основних презентів, які обирають туристи є сувеніри із зображенням символів Закарпаття (40,8%), а також продукти харчування натурального виробництва (24%) та кондитерсько-горілчані вироби (20,7%).

Серед унікальних властивостей, які притаманні лише Закарпаттю, туристами було визначено: гостинність закарпатців -41,9%, історичні архітектурні пам'ятки - 29,6% та різноманітні кухні – 26,8%, а також комфортний клімат кожної пори року – 16,8%.

Щодо поточного перебування туристів на Закарпатті, то ними було оцінено різні види обслуговування. В результаті показники по рівню задоволеності туристів такими послугами, як обслуговування в кафе, барах - 84,4%, роботою ринків, магазинів – 82,1%, інформаційними послугами – 73,9% , послугами зв'язку – 68,2%, курортно-санаторним обслуговуванням – 68,1. Опитаними туристами було позитивно оцінено з високим показником співвідношення ціни та якості проживання (92,1%) та харчування в барах та ресторанах (91,6%), із середнім показником були оцінені і стан заповідних територій (61,4%), і спортивно-оздоровчі послуги (68,7%), і співвідношення ціни та якості індустрії розваг (68,2%) та путівок в санаторії (61,4) та медичне обслуговування (57,5%). Негативні відгуки у туристів переважили в забезпеченості та стані загальних туалетів 69,3% та в доступності та комфортності транспортних послуг (45,8).

В результаті перебування на Закарпатті переважна більшість туристів (95%) планує повернутись наступного разу, (94,4%) буде рекомендувати відпочинок на Закарпатті своїм друзям, знайомим.

Отже, для Закарпатської області може бути запропонований оптимальний варіант, який забезпечує сталий розвиток туризму через встановлення і підтримання рівноваги між збереженням природних і історико-культурних ресурсів, економічними інтересами і соціальними потребами та розвитком туризму, а також створення сприятливих умов для формування якісного національного туристичного продукту. Ефективне використання наявного ресурсного потенціалу забезпечується через запровадження комплексного

управління туристичними ресурсами, туристичне районування, встановлення системи пріоритетів як за видами туризму, так і територіальних, максимального рівня розвитку туризму в межах, визначених територій через аналіз їх несучої ємності, гранично припустимих навантажень на об'єкти туристичних відвідувань та оцінки впливу туристичної діяльності на навколишнє середовище.

Реалізація оптимального варіанту розвитку туризму у Закарпатській області дасть змогу забезпечити: поліпшення рівня життя населення, запровадження соціального туризму, покращення соціальної стабільності та соціальної безпеки; безпеку туристів і подорожуючих, захист їх прав, законних інтересів і збереження їх майна, що особливо актуально в умовах загальної нестабільності; сприяння відродженню національної культури та народних ремесел, формуванню національної свідомості та патріотичному вихованню; скорочення невиправданих бюджетних витрат, раціональне використання фінансових і матеріальних ресурсів, наповнення бюджетів усіх рівнів, надходження валютних коштів; створення нових і збереження наявних робочих місць, розвиток малого та середнього підприємництва у сфері обслуговування та розширення тимчасової зайнятості у сільській місцевості в сфері екотуризму, зеленого туризму;

Закарпатській області варто долучатися до створення нових туристичних об'єктів та маршрутів. Зокрема, це можуть бути угорські, німецькі, румунські, словацькі, чеські дворики, постоялі двори, пункти харчування із асортиментом національних страв; відтворені або реконструйовані господарські будівлі - кузні, млини, рибні заводи тощо, де у обслуговуванні туристів будуть брати участь фахівці із народних звичаїв та творчі колективи національно-культурних товариств. Створення цих об'єктів необхідно здійснювати паралельно із розвитком пріоритетних об'єктів загальнонаціонального значення та відтворенням пам'яток культури титульної нації. Ці ресурсні можливості етнонаціональної політики в регіоні дозволяють надати потужний імпульс розвитку внутрішнього туризму та започаткувати такий практично новий його напрямок - етнотуризм, який може стати візитною карткою саме Закарпатського регіону.

З метою найбільш ефективного розвитку курортно-туристичного потенціалу територій потребує розробки єдиний інвестиційний проект розвитку курортно-туристичної інфраструктури регіону, що в свою чергу дасть можливість включити об'єкти туризму до Генеральних планів розвитку територій та забезпечити залучення інвестицій у цю сферу.

Література:

Моніторинг туристичних потоків у Закарпатській області: аналітичний звіт/ У рамках реалізації заходів програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020рр./ Ман Д., Варга Н., Рюль В., Афанасьєв Д.– 2016.– 67с.